

Бүлэг 1

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ,
НУТАГ ДЭВСГЭР

Section 1

ADMINISTRATIVE UNITS AND
TERRITORY

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ, НУТАГ ДЭВСГЭР

Монгол Улсын нутаг дэвсгэр засаг захиргааны хувьд 21 аймаг, нийслэлд, аймаг нь сумдад, сум нь багт, нийслэл нь дүүрэгт, дүүрэг нь хороодод хуваагдана.

Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлагын тогтолцоо нь аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, баг, хорооны иргэдийн Нийтийн хурал, тухайн Хурлын хуралдааны чөлөөт цагт түүний Тэргүүлэгчид, аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хорооны Засаг даргаас бүрэлдэнэ.

Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага нь нутгийн өөрөө удирдах ёсыг төрийн удирдлагатай хослуулах Үндсэн дээр нутаг дэвсгэрийнхээ эдийн засаг, нийгмийн амьдралын асуудлыг бие даан зохион байгуулж үйл ажиллагаандаа ардчилсан шударга ёс, эрх чөлөө, тэгш байдал, үндэсний эв нэгдлийг хангах, хууль дээдлэх үндсэн зарчим баримтлана.

Төрөөс эдийн засгийн бодлого зохицуулалтыг сайжруулах, өсөлтийг хангах хүрээнд олон чухал арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байгаагийн нэг нь Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн удирдлага зохицуулалтын тухай хууль тогтоомж гарсан. Энэ дагуу нийгэм, эдийн засгийн үзүүлэлтүүдийг 2001-2004 оноор бүсчилж гаргав.

Монгол Улсын нутаг дэвсгэр Ази тивийн төвд, хойт өргөргийн 41⁰ 35" 52⁰ 06", зүүн уртрагийн 87⁰ 47" 119⁰ 57"-ийн хооронд байрлаж, хойт талаараа Оросын Холбооны Улстай 3485 км, өмнө талаараа Хятад Улстай 4676.9 км хиллэсэн, 1564.1 мян. ам.км газар нутагтай. Нутгийн баруунаас зүүн цэг хүртэл 2392 км, хойноос өмнө цэг хүртэл 1259 км болно.

Монгол Улсын нутаг дэвсгэр нь далайн түвшнөөс дээш дунджаар 1580 м өргөгдсөн, хамгийн өндөр цэг нь 4374 м Хүйтэн уул, хамгийн нам цэг нь 532 м Хөх нуурын хотгор болно. Нийслэл Улаанбаатар хот далайн түвшнээс дээш 1350 м-т оршдог. Нутаг дэвсгэр нь томоохон уул, нурууд, толгод, тал, хөндий, говийн үзэсгэлэнт газраас бүрдэнэ. Монгол Улс нутаг дэвсгэрийн хэмжээгээрээ дэлхийд 17 дугаар байранд ордог.

Мөн олон гол мөрөн, нууруудтай. Хөвсгөл нуур цэнгэг тунгалагаараа дэлхийд тэргүүлдэг, 262.4 м гүн бөгөөд дэлхийд гүнээрээ Оросын холбооны улсын нутагт байрладаг Байгаль нуурын дараа орно.

Монгол орон дөрвөн улирал ээлжилсэн эх газрын эрс, тэс уур амьсгалтай. Хамгийн их салхи шуургатай үе нь дөрөв, тав дугаар сард тохиодог. Нэгдүгээр сард хамгийн их хүйтэн, харин долоодугаар сард хамгийн халуун үе нь болдог.

ADMINISTRATIVE UNITS, TERRITORY

Mongolia is divided administratively into 21 aimags (provinces) and the capital city Ulaanbaatar. Aimags are divided into soums which are further divided into bags. The capital city Ulaanbaatar is divided into districts which in their turn are divided into khoroots.

The state and administration system is composed of Local Representatives Meeting in the capital city, aimags, soums and districts and Citizens Meeting in the bags and khoroots.

Based on principle of democracy, justice, equality and peace the administration organizes and manages social and economic issues through combined state administration and self-governing rules in their respective territories.

Mongolian Law and regulations on "Regional Development Management" have been issued as one of important measures Mongolian Government is taking within framework of economic policy improvement and growth. In accordance with that 2001-2004 indicators were shown per region.

The territory of Mongolia is located in the central part of Asia between 41° 35" 52° 06" of altitude and 87° 47" 119° 57" of longitude, neighboring with Russia along 3485 km in the north and with China along 4676.9 km in the south. Mongolia comprises 1564.1 thous.km² of land. It is 2392 km from west to eastern frontier and 1259 km from north to southern frontier.

Average altitude is 1 580 m above sea level. The highest point is the Huiten peak (4 653m) in the west and the lowest is the Khokh Nuur lake depression in the east - a more 532 m above sea-level. The capital city is 1350 m above sea level. Mongolia is the seventeenth the largest country in the world by size of territory.

There are many rivers and lakes. Hovsgol lake is 262.4 m deep hence ranking after Baikal lake in the territory of Russian Federation.

The climate of Mongolia is continental and there are 4 seasons. Strong storms blow during the short spring (April to May). January is the coldest month when temperature drops to the lowest point and July is the hottest month of the year.

БҮЛЭГ 1

ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ, НУТАГ ДЭВСГЭР

1.1 МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ, бүс, аймаг, нийслэлээр
ADMINISTRATIVE UNITS, by regions, aimags and the Capital

Аймаг, нийслэл	Aimags and the Capital	Сум, дүүргийн тоо Number of soums and dist- ricts	Баг, хорооны тоо Number of bags and khorooos	Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ, мян.км ² Territory thous. km ²	Хүн амын нягтшил Population density
БҮГД	TOTAL	340	1 662	1 564.1	1.62
		Баруун бүс		West region	
Бүгд	Total	92	460	415.3	0.99
Баян-Өлгий	Bayan-Olgii	14	84	45.7	2.21
Говь-Алтай	Govi-Altai	18	83	141.4	0.43
Завхан	Zavkhan	24	113	82.5	0.98
Увс	Uvs	19	90	69.6	1.19
Ховд	Khovd	17	90	76.1	1.15
		Хангайн бүс		Khangai region	
Бүгд	Total	100	513	384.3	1.44
Архангай	Arkhangai	19	99	55.3	1.72
Баянхонгор	Bayankhongor	20	100	116.0	0.72
Булган	Bulgan	16	72	48.7	1.25
Орхон	Orkhon	2	19	0.8	98.06
Өвөрхангай	Ovorkhangai	19	102	62.9	1.80
Хөвсгөл	Khovsgol	24	121	100.6	1.21
		Төвийн бүс		Central region	
Бүгд	Total	95	359	473.6	0.93
Говьсүмбэр					

БҮЛЭГ 1**ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ НЭГЖ, НУТАГ ДЭВСГЭР****1.3 ТОМООХОН УУЛС
MOUNTAINS**

Газар зүйн муж ба нэр	Geographical region and name	м m Өндөр Height
Монгол Алтайн нуруу	Range of Mongolian Altai	
Хүйтэн	Khuiten	4 374
Цамбагарав	Tsambagarav	4 195
Мөнххайрхан	Munkhkhairkhan	4 204
Сутай	Sutai	4 090
Хархираа	Kharkhiraа	4 037
Түргэн	Tyrgen	3 965
Говь Алтайн нуруу	Range of Govi Altai	
Ихбогд	Ikhbogd	3 957
Аж богд	Ajbogd	3 802
Гурвансайхан	Gurvansaikhan	2 825
Хэнтийн нуруу	Range of Khentii	
Асралтхайрхан	Asraltkhairkhan	2 800
Богд хан	Bogd khan	2 256
Хангайн нуруу	Range of Khangai	
Отгонтэнгэр	Otgontenger	4 021
Соёны нуруу	Range of Soyon	
Мөнхсарьдаг	Munkhsaridag	3 491

**1.4 ТОМООХОН ГОЛУУД
RIVERS**

Нэр	Name	км km Урт Length of trunk river
Орхон	Orkhon	1 124
Сэлэнгэ	Selenge	1 024
Хэрлэн	Kherlen	1 090
Завхан	Zavkhan	808
Туул	Tuul	704
Ховд	Khovd	593
Ерөө	Yeroo	323
Тэс	Tes	568
Эг	Eg	475
Идэр	Ider	452
Дэлгэр	Delger	445
Онги	Ongi	435
Онон	Onon	298
Хараа	Kharaa	291

**1.5 ТОМООХОН НУУР
LAKES**

км2 km2
Талбай

Overview

Үзүүлэлт	Indicators	2001	2002	2003	
Суурин хүн ам, оны эцэст, мян.хүн	Resident population, at the end of the year, thous.persons	2 442.5	2 475.4	2 504.0	2 533.1
Эдийн засгийн идэвхитэй хүн ам, мян.хүн	Economically active population, thous.persons	872.6	901.7	959.8	986.1
үүнээс: Ажиллагчид	of which: Employees	832.3	870.8	926.5	950.5
Бүртгэлтэй ажилгүйчүүдийн тоо, мян.хүн	Number of registered unemployed, thous.persons	40.3	30.9	33.3	35.6
Аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, 2000 оны зэрэгцүүлэх үнээр, тэрбум төгрөг	Gross industrial output, at constant prices of 2000, bln.togrog	705.4	771.4	817.6	903.1
Үүнээс:	of which:				
-Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр	-Mining and quarrying	375.6	333.8	327.8	437.5
-Боловсруулах аж үйлдвэр	-Manufacturing	250.1	337.4	388.6	358.1
-Шахилгаан, дулааны эрчим хүч, усан хангамж	-Electricity, thermal energy and water supply	97.6	100.2	101.3	107.6
ДНБ, оны үнээр, тэрбум төгрөг	GDP, at current prices, bln.togrog	1 115.6	1 240.8	1 461.2	1 808.0 *
ДНБ, 2000 оны зэрэгцүүлэх үнээр, тэрбум төгрөг	GDP, at 2000 constant prices, bln.togrog	1 029.5	1 071.0	1 130.4	1 250.1 *
Хөрөнгө оруулалт, оны үнээр, тэрбум төгрөг	Investment, at the end of the year, bln.togrog	309.5	329.3	418.0	407.0
Гадаад худалдаа, сая ам.доллар	Foreign trade, mln.USD				
- Экспорт	- Exports	521.5	524.0	615.9	869.7
- Импорт	- Imports	637.7	690.8	801.0	1 021.1
Гадаад худалдааны тэнцэл, сая ам.доллар	External trade balance, mln.USD	-116.2	-166.8	-185.1	-151.4
Улсын нэгдсэн төсөв, оны үнээр, тэрбум төгрөг	State general budget, at current prices, bln.togrog				
- Орлого	- Revenue	439.3	477.0	553.9	697.4 *
- Зарлага	- Expenditure	489.7	548.6	615.8	713.8 *
Төсвийн нийт тэнцэл, тэрбум төгрөг	Budget overall balance, bln.togrog	-50.4	-71.6	-61.9	-16.4 *
Нийт орлогын ДНБ-д эзлэх хувь	Share of Revenue to GDP	39.4	38.4	37.9	38.6 *
Нийт зарлагын ДНБ-д эзлэх хувь	Share of Expenditure to GDP	43.9	44.2	42.1	39.5 *
Төсвийн нийт алдагдлын	Overall balance to GDP	4.5	5.8		